

Speech voorzitter Petra van Haren op AVS-congres 17 maart 2017

Bijzonder fijn dat u er bent, toch weer zo'n 1000 aanwezigen vandaag! Een dag om te netwerken, kennis te delen en te genieten van collegiaal samenzijn. Welkom allemaal!

Curriculum in beweging

Het doel en de functie van onderwijs in onze dynamische maatschappij is geen vaststaand gegeven meer maar een levend proces. Onderwijs maakt deel uit van een breed maatschappelijk debat. Overal zoeken we naar ontwikkelperspectieven van de maatschappij en naar beelden van de burger van de toekomst. Dit is belangrijk voor de inrichting van ons onderwijs. Zeker in het funderend onderwijs hebben we de verantwoordelijkheid om leerlingen basisvaardigheden mee te geven die nodig zijn voor een succesvolle schoolloopbaan. Om gelijke kansen te kunnen creëren is vooral het ontwikkelen van taalvaardigheid cruciaal, gevolgd door rekenvaardigheid. Het 'leren leren', insteken op sociale vaardigheden en het integreren van digitale geletterdheid horen daar in de school van nu onlosmakelijk bij. De rol van de school verandert, wordt sterker. Waar we in het verleden uit gingen van kerndoelen en gestructureerde methoden gaan we nu als school zelfbewust het onderwijs inrichten vanuit een funderende kern aangevuld met eigen keuzes en accenten. Het is cruciaal om zicht te hebben op de schoolpopulatie en de specifieke vraagstukken die op en rond úw school spelen. Dat vraagt om een onderzoekende insteek van schoolleider en team en het vaststellen van een passende missie en visie die vooral zichtbaar zijn in het dagelijks handelen. Het vraagt van u als schoolleider daadkracht en ondernemerschap om de thema's van uw school te vertalen naar uw onderwijs. Samen met het team de lijnen ontwerpen, uitzetten en afstemmen. Het positioneren hierbij van de leerkracht als professional vraagt om een andere rol van ons leiderschap. Het vraagt om gedeeld en gespreid leiderschap, ruimte geven aan ontwikkelcapaciteit en het voeren van gericht HRM-beleid. Het betekent opnieuw nadenken over het inrichten van de school met alle functies en functionaliteiten en de diversiteit die daarbij nodig is. We gaan een open dialoog aan in onze teams wat we verstaan onder de leerkracht als professional, het positioneren van deze professional en wat we daarbij van elkaar mogen verwachten.

Maatschappij in beweging

Nederland is al eeuwen een multicultureel land. Integratie en tolerantie horen bij ons samen leren, leven en werken evenals normen en waarden en de wetten zoals zij in onze democratie zijn vastgelegd. Kaders geven ruimte aan wederzijds respect en open dialoog om afstemming en verbinding te zoeken. In onze scholen leggen wij hiervoor een belangrijke basis. We noemen dit burgerschapsvorming, maar er is meer. We willen dat leerlingen gelijke rechten en kansen hebben, rekening houdend met de culturele en sociale erfenis die leerlingen meebrengen. Inmiddels groeien meer dan 225.000 kinderen op in een

gezin dat moet rondkomen van een bijstandsuitkering. Armoede is een grote voorspeller waar het gaat over ontstaan van andere problemen. Vluchtelingen, óók leerplichtigen, hebben nog steeds onvoldoende toegang tot scholen, opleidingen en cursussen en de kwaliteit van het onderwijs aan deze doelgroep kan nog veel beter zegt de Onderwijsraad in haar recente advies 'Vluchtelingen en onderwijs.' Taal, socialisatie, identiteit en persoonsvorming zijn belangrijke pijlers voor kansengelijkheid. Dat begint in de voor- en vroegschoolse periode. Gelukkig krijgt inmiddels bijna 80% van de kinderen met een risico op achterstand peuteronderwijs. Er wordt kritisch gekeken naar de inrichting van het achterstandenbeleid en de huidige gewichtenregeling, waar 90% van de leerlingen geen gewicht heeft. Maar ook nu liggen weer bezuinigingen op de loer. Recent nog schreven wij met partners uit het veld een brandbrief hierover naar de tweede kamer.

Onderwijsketen in beweging

De onderwijsketen is in beweging, vooral van binnen uit. Ook het beroep schoolleider is in beweging. We steken veel energie in het afstemmen van de keten in onderwijs en zorg en het concreet invullen van Passend Onderwijs. Integrale Kindcentra in diverse vormen worden ingericht als netwerkorganisaties die kansen bieden aan leerlingen. Scholen hebben ruimte nodig voor nieuwe combinaties onderwijstijd en pedagogische tijd, ook in de tussenschoolse opvang. De samenwerking in PO-VO initiatieven, waar inmiddels meer dan 70 besturen mee bezig zijn, zorgen voor nieuwe openingen in afstemming en inrichten van doorlopende leerlijnen in het funderend onderwijs. Ook is er reden tot zorg: Er ontstaan op allerlei plekken vormen van schaduwonderwijs voor extra instructie of huiswerkbegeleiding, vooral omdat leerlingen meer nodig hebben dan ons onderwijs blijkbaar biedt. We hebben een verantwoordelijkheid als sector om tweedeling tegen te gaan en gelijke kansen voor leerlingen te creëren. Omgaan met de sociale erfenis van leerlingen en hen van daaruit toerusten en hun talenten ontwikkelen.

Dit betekent dat er ongelooflijk veel van onderwijs gevraagd wordt en daarmee ook veel van ons leiderschap. Het gaat dan om daadkracht en ondernemerschap. Voor de AVS is dit een reden geweest om met ons Centrum Educatief Leiderschap het initiatief te nemen om in te steken op nieuwe leiderschapsnetwerken waarbij ondernemerschap en 'out of the box' denken centraal staan. De Nationale Schoolleiders Top NST, die komend jaar in november/najaar zal plaatsvinden, draagt daaraan bij.

Een ander initiatief vanuit de AVS en haar Centrum Educatief leiderschap waar ik bijzonder trots op ben is het inrichten van regionale netwerken waar schoolleiders en hun schoolbestuurders samen met leidinggevendenden uit bedrijfsleven en culturele instellingen gaan werken aan hun persoonlijk leiderschap, leidinggeven aan verandering en toekomstgericht onderwijs. Een nieuwe manier van samen leren en werken die een belangrijke en duurzame verbinding legt tussen onderwijs en de maatschappij. Ik geloof dat dit type nieuwe netwerken onontbeerlijk is om samen te bouwen aan dynamisch en kwalitatief onderwijs.

Arbeidsmarkt in beweging

Er is veel aan de hand op de onderwijsarbeidsmarkt. De afgelopen periode is veel aandacht gegaan naar de uitwerking van de WWZ en het invullen van vervangingsbeleid. Het besef dringt door dat er een ander vraagstuk onder zit. In het primair onderwijs zal er in 2020 een structureel tekort zijn van ruim 4000 fte aan leraren en schoolleiders en dat kan oplopen tot ruim 10.000 fte in 2025! In het VO gaat het om 800 tot 1200 fte. Dit vraagt om toeleiding van nieuwe mensen! Nog altijd is het aandeel instromende mannen voor de klas laag en de opbouw in leeftijd en etniciteit is erg scheef. We hebben al wel de lerarenagenda en recent is het ministerie van OCW met een plan van aanpak voor de arbeidsmarkt gekomen. Maar de rol van schoolleider om hier invulling aan te geven verdient véél meer aandacht. En er is meer aan hand: De school wordt steeds meer een professionele leergemeenschap en er is in toenemende mate behoefte aan diversiteit in functies. Steeds meer worden lerarenteams betrokken bij het herontwerpen van het curriculum en hebben schoolleiders de rol van inspirator en stimulator. In het licht van deze ontwikkeling is de AVS een warm voorstander van academische pabo-opleidingen en ook de nieuwe bacheloropleiding 'Pedagogische wetenschappen van primair onderwijs' kan hier toegevoegde waarde hebben. Helaas is vaak nog weinig ruimte om hoogopgeleide professionals zowel in de functiewaardering als in tijd en ruimte voldoende te faciliteren in de school. Scholen moeten nog ieder jaar scherpe keuzes maken omdat de budgetten weinig ruimte geven voor het vrijmaken van ontwikkeltijd. De partij die als grootste uit de verkiezingen is gekomen wil vooral gericht investeren in onderwijs en staat geen generieke maatregelen voor. Maar de beloningsverschillen tussen PO en VO zijn onterecht en moeten gelijk worden getrokken. Ook kan het niet zo zijn dat we moeten kiezen tussen hogere salariering, kleinere klassen of meer handen in de klas. Het moet allemaal gebeuren! Dit is in het belang van de kwaliteit en continuïteit van het funderend onderwijs. Het is dus van belang dat wij vanuit de sector goed aan geven wat er nodig is. De AVS zal dit vooral doen vanuit het perspectief van de leidinggevenden! In scholen waar leraren al verregaand bezig zijn met het innoveren van de lessen en de leerlijnen, is steeds meer sprake van gedeeld en gespreid leiderschap. Volgend het OESO rapport van afgelopen jaar wordt het belang van goede schoolleiders in Nederland nog onvoldoende onderkend en zijn er grote verschillen in de kwaliteit van schoolleiders. De rol en professionaliteit van schoolleiders is belangrijk en verdient een eigen agenda. De AVS zet daar de schouders onder en benadrukt dit belang aan vele bestuurlijke tafels. In de school bent u onder andere verantwoordelijk voor zaken als het invullen van de vervangingen, de begeleiding van startende leerkrachten, toepassen van de cao, professionalisering van uw leerkrachten en uw team als geheel, collectieve samenwerking in uw team en met educatieve partners, toepassing van de functiemix, toepassen van de banenafspraken om ook mensen met een beperking aan het werk te helpen, zorg dragen voor kwaliteit van onderwijs, passend onderwijs, leerlingenzorg, goede schooladviezen enzovoort.. enzovoort.. dit alles

in het belang van de leerling..én daarbij ook zorgdragen uw eigen professionele ontwikkeling. Voor dit laatste bent u vandaag hier, dus maak vooral ruimte in uw hoofd en neem even afstand van de dagelijkse beslommeringen, het hoort bij uw vak. Ik wens u een mooie daadkrachtige dag